

ПРОБЛЕМИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

УДК 339.924

Кукурудза І.І.

ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄС: НЕОБХІДНІСТЬ, ПЕРЕВАГИ ТА МОЖЛИВІ РИЗИКИ

Досліджено і аргументовано доцільність участі України в регіональних інтеграційних об'єднаннях, в тому числі і в ЄС. Звернуто увагу на ризики та загрози, які можуть виникнути при реалізації Угоди про Асоціацію і Зону вільної торгівлі з ЄС. Запропоновано заходи, здійснення яких дасть можливість уникнути негативних наслідків і одержати від євроінтеграції найвищий соціально-економічний ефект.

Ключові слова: європейська економічна інтеграція України, необхідність економічної інтеграції, ризики і загрози, зона вільної торгівлі, асоціація.

Постановка проблеми. Економічна інтеграція представляє собою практично беззатратну базу для сталого розвитку кожної із країн-учасниць інтеграційного об'єднання. Більше того, навіть менш розвинуті країни в разі участі в інтеграційних угрупованнях, мають можливість більш активно і з користю для себе включатися у стосунки з третіми учасниками світової спільноти. Як переконує досвід, економічна інтеграція прокладає шлях до інтеграційних процесів в інших сферах людської діяльності. З огляду на зазначене, тема нашого дослідження видається достатньо актуальною. Тим більше в умовах, коли в Україні робляться потужні кроки з метою активізації входження до Європейського Союзу (ЄС). Як зазначає відомий польський економіст і політик Гж. Колодко, «слід вивчати будь-який процес регіональної інтеграції, в тому числі і величезний європейський проект, що реалізується у формі розширення та поглиблення інтеграції в рамках Євросоюзу. Це найбільш успішний сучасний проект і найбільш вдалий приклад регіональної інтеграції з моменту виникнення США» [1, с.167].

Аналіз останніх публікацій. Проблемам європейської економічної інтеграції України присвячено багато робіт вітчизняних вчених. Так О. Булана дослідила стан та необхідність державної підтримки підприємств реального сектора економіки України в умовах її інтеграції у Євросоюз [2]. О.С. Власик розкрив фінансові аспекти розширення ринків збуту та стимулювання розвитку внутрішнього ринку в умовах запровадження зони вільної торгівлі з ЄС [3]. Про актуальні проблеми зайнятості в новоінтегрованих країнах ЄС та уроки для України пише Т. В. Бурлай [4]. О.В. Шубравська дослідила переваги та ризики для аграрного сектора від інтеграції України в ЄС [5]. Ряд науковців дослідили основні напрями формування фіксальної політики в аспекті асоціації України з ЄС [6]. Проте в переважній більшості робіт основну увагу звернуто на позитивні наслідки євроінтеграції для України, хоча цей процес, як засвідчує досвід інших країн, а також наш власний досвід членства у світовій організації торгівлі (СОТ), за певних обставин може спричиняти негативні наслідки.

Метою статті є аргументація необхідності, корисності та можливих ризиків включення України в Зону вільної торгівлі з ЄС з наступним повноправним членством у цьому угрупованні. При цьому найперше звертається увага на те, які саме принципи, методи, засоби і форми діяльності мають бути задіяні, аби одержати найвищий ефект від можливих позитивних наслідків і водночас зменшити, а ще краще, не допустити можливих

негативних наслідків. Щоб не сталося так, як в тому прислів'ї: застав дурня молитися Богу, то він лоба розіб'є.

Виклад основного матеріалу. Практично з перших днів незалежності Україна взяла курс на входження в ЄС. Навіть В.Янукович, котрого дехто нині проголосив відступником від курсу на повноправне членство в ЄС, насправді був палким прихильником євроінтеграції, що знаходило відображення не тільки у його відомій формулі «Європа – наш дім, Росія – сусід», а й в розробці та реалізації стратегії європейської інтеграції, як фундаментальної складової української зовнішньої політики. Досягненню умов і критеріїв членства в ЄС та в НАТО було підпорядковано діяльність міністерства закордонних справ та інших державних органів. Непідписання ж Угоди про Зону вільної торгівлі (ЗВТ) з ЄС, за що він розплатився посадою глави держави, було, як нам здається, лише відстрочкою з тих чи інших тактичних міркувань. Але це вже інша тема дослідження, причому зі сфери чисто політичної, а нас цікавить передусім сфера економічна.

У вітчизняній економічній літературі немає різних думок щодо необхідності та корисності економічної інтеграції як об'єктивного процесу об'єднання виробничих і науково-технічних можливостей різних країн з метою підвищення ефективності виробництва кожної з них та підвищення на цій основі рівня життя населення. Така одностайність в поглядах на необхідність і корисність економічної інтеграції зумовлена як вітчизняним, так і зарубіжним досвідом участі в інтеграційних об'єднаннях. Адже ні для кого не є таємницею за сімома печатками той факт, що участь України як складової колишнього СРСР в Раді економічної взаємодопомоги (РЕВ) робила помітний вплив на ефективність виробництва, розвиток торгівлі та піднесення добробуту населення. Так само благотворно впливає на процеси суспільного відтворення участь тих чи інших країн в тому ж таки ЄС та інших інтеграційних об'єднаннях, які в тій чи іншій формі охоплюють практично усі країни світу.

А ось щодо вектора економічної інтеграції України думки розділилися: одні виступають за приєднання до Митного союзу, інші вбачають майбутнє України тільки в ЄС. Оскільки на сьогодні питання, куди вступати вирішено на державному рівні, ми не будемо дискутувати правильно чи неправильно обрано вектор економічної інтеграції. То є окрема тема. Проте, ми спробуємо пояснити, чому перевагу надано європейському вектору економічної інтеграції. На наш погляд, на вибір вектора вплинула ціла низка факторів, серед яких найбільш вагомими були наступні:

- ЄС послідовно пройшов через усі форми економічної інтеграції (зону вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний та валютний союз) і сьогодні характеризується найвищим ступенем інтеграції, яка привела до створення наднаціональних владних та управлінських інституцій, рішення яких є обов'язковими для всіх країн-членів;

- надходження порівняно великих грошових переказів від родичів, які виїхали на заробітки в Польщу, Чехію, Німеччину, Італію, Іспанію, Португалію та деякі інші країни. В отримувачів переказів формується думка, що достатньо зробити європейський вибір і ми будемо такі ж багаті, як європейці;

- багаторічна пропаганда так званих «європейських цінностей» і «європейських стандартів» у засобах масової інформації та в навчальних закладах, а також постійне приховування правди про дійсний стан економіки ЄС та основні тенденції її руху.

Два перших фактори коментувати нема потреби, оскільки вони очевидні і про них не раз йшлося в наукових працях та засобах масової інформації (ЗМІ). А ось на останніх є потреба зупинитися. Відштовхнемось від дійсного стану економіки ЄС. Не треба бути

великим економістом, щоб усвідомити доволі просту річ: економіка будь-якої країни чи будь-якого інтеграційного об'єднання буде мати шанси на стійкий розвиток, якщо сфера виробництва (промисловість і сільське господарство) перевищує суспільні фонди споживання (сферу послуг). Коли сукупний обсяг кінцевого промислового та сільськогосподарського виробництва більший за обсяг споживання, то цим самим закладаються передумови для капіталовкладень в майбутньому, тобто передумови подальшого стійкого соціально-економічного зростання. Якщо реальний сектор економіки виробляє менше, ніж споживає суспільство, то в такому випадку країна чи група країн існують в борг, або проїдають старі запаси, або розтринькують фонд нагромадження, без якого розвиток неможливий. В останні роки в реальному секторі ЄС створюється майже втричі менше валового внутрішнього продукту (ВВП), ніж у сфері послуг. До речі така ж ситуація практично в усіх розвинутих країнах. При цьому державний борг сягнув за 95% ВВП (понад 15 трлн. доларів США), в той час, як в момент створення ЄС державний борг було встановлено в пропорції 60% ВВП [7, с. 13, 19].

Структурні диспропорції в економіці ЄС не можуть не викликати болючі соціальні проблеми, про які українське керівництво має знати, оскільки їх наявність істотно обмежує можливості Євросоюзу щодо надання преференцій Україні в період її адаптації до стандартів ЄС. Адже навіть при великому бажанні нам допомогти, ЄС не може не звертати увагу на те, що близько 30% європейських дітей молодших 18 років перебувають під загрозою бідності і соціальної ізоляції. При цьому цей показник становить в Угорщині 40%, в Латвії – 44%, в Болгарії – 56%, в злиднях живуть понад 70% румунських дітей, 120 мільйонам мешканців країн ЄС загрожує бідність і втрата соціальної забезпеченості, а це понад 24% населення. Поряд з цим сьогодні в країнах Європи понад 80 мільйонів (майже 16% населення) бездомних. Зрозуміло, що згадані нами соціальні проблеми передусім дають себе знати в тих країнах, які не були учасниками створення ЄС, а долучилися до нього після 1993 року [7, с.4-5]. Значно знижує можливості ЄС щодо підтримки України при включенні її в Зону вільної торгівлі, а згодом – і в повноправні члени Євросоюзу надвисокий рівень безробіття, особливо серед молоді, в новоінтегрованих країнах. Скажімо, в останні роки в постсоціалістичних країнах ЄС рівень молодіжного безробіття коливався від 22% до 35% [4, с.78].

Отже, ми рухаємось до ЄС, а тому повинні мати уяву, що нас там чекає. При цьому, як зазначає Г.ж. Колодко, «ніхто не приречений на невдачу заздалегідь, але також нікому а priori не обіцяно успіху... Ми творимо історію – щоденно, щорічно, протягом десятиріч, і далі її творитимуть наступні покоління» [8, с.17]. Іншими словами, наші надії на місце під сонцем інтегрованої Європи збудуться лише у випадку, коли це місце ми сами будемо активно і з великою обачністю творити, вибудовувати. Благо, сьогодні ми не першопрохідці, тож маємо можливість скористатися чужим досвідом і не повторити чужих помилок. Тим більше, що аналітики та експерти з проблем економічної інтеграції вказують на можливі позитивні та негативні наслідки участі в тих чи інших об'єднаннях. Звичайно, нас цікавить позитив. Причому неабиякий, а такий, щоб дозволив нарешті вирватися із лещат соціально-економічного занепаду, який, до речі, - плід непродуманих ринкових перетворень та поспішного вступу до СОТ.

Хоча нинішнє керівництво України обіцяє нам повноправне членство в ЄС вже через п'ять років, ми не будемо заглядати в цю, скажімо, далеку перспективу, а спробуємо спрогнозувати соціально-економічні наслідки першого вагомого кроку на шляху до об'єднаної Європи – приєднання до Зони вільної торгівлі з ЄС, Угоду про яку вже підписано і яка, якщо буде на це добра воля усіх країн-членів, запрацює з першого січня

2016 року. Немає жодного сумніву в тому, що реалізація Угоди про Зону вільної торгівлі з ЄС стане потужним чинником розвитку вітчизняної соціально-економічної сфери, формування прозорої і передбачуваної регуляторної політики, розвитку підприємництва, реформування національної економіки відповідно до норм і правил ЄС. До можливих позитивних результатів для макроекономічного стану України слід віднести створення передумов для поліпшення інвестиційного клімату, зростання обсягу та вдосконалення структури внутрішніх та зарубіжних інвестицій, розвиток сучасних технологій, зростання виробництва та зайнятості, піднесення добробуту населення через зростання доходів і зниження цін на товари вітчизняного та іноземного виробництва, зниження рівня тінізації операцій з експорту та імпорту, поліпшення економічних і політичних позицій України у сучасному глобалізованому світі.

Зрозуміло, що крім згаданих нами, на макроекономічному рівні можуть бути й інші позитивні наслідки, хоча і вони не вичерпують можливого вигаду. Справа в тому, що поряд з вигодами на макроекономічному рівні членство в ЄС може забезпечити чималий вигад багатьом галузям, які характеризуються високим рівнем конкурентоспроможності, технологічної перспективності, структурної пріоритетності тощо.

Надії на прискорення соціально-економічного розвитку України в разі її поступового входження до ЄС не ілюзорні. В цьому переконує досвід приєднання до ЄС як традиційно капіталістичних, так і деяких постсоціалістичних країн. Скажімо, Іспанія до членства в ЄС була бідною аграрною країною із залишками натурального господарства. Чимало іспанців, подібно нинішнім українцям, змушені були шукати заробітки у розвинутих країнах, передусім у Франції, Федеративній Республіці Німеччини, Швейцарії. Увійшовши в 1980-х роках до складу Євросоюзу, країна отримала від нього допомогу, завдяки якій забезпечено в короткі строки розвиток промисловості, піднесення та розвиток сільського господарства і туризму. Згодом мали місце бум іспанської нерухомості і будівельної галузі, зростання і розвиток високоякісної автомобільної мережі, формування потужного середнього класу. Станом на перше десятиріччя XXI століття Іспанія по виробництву валового внутрішнього продукту (ВВП) на душу населення зрівнялася з Німеччиною та Францією [7, с.21-22].

Не менш переконливим щодо позитивних наслідків членства у Євросоюзі є досвід Польщі. Європейська інтеграція, пише Гж.Колодко, була одним із двох факторів, які зіграли ключову роль у поверненні країни на шлях стрімкого зростання економіки та соціальної сфери [1, с. 94]. Чималі результати від участі в ЄС отримали практично всі постсоціалістичні країни, в тому числі і колишні республіки Радянського Союзу – Литва, Латвія та Естонія. Все це тому, що ЄС «дає своїм новим членам більше, ніж одержує у відповідь» [1, с.98]. Говорячи про це, вчений зазначає, «що в ході інтеграційного процесу постсоціалістичні країни могли отримати більше і за більш низькою ціною, однак, на жаль, не зуміли скористатися цією можливістю на переговорах про входження в ЄС. Цей урок слід вивчити країнам, які претендують на вступ у ЄС» [1, с.98].

Ось тут якраз і час поговорити про ті ризики, негативні соціально-економічні наслідки, які можуть виникнути у випадку невміння домовлятися про умови реалізації курсу України на входження до ЄС. Найперше, реалізатори цього курсу мають отримати гарантії щодо компенсації довготривалими і рівнозначними за обсягами замовленнями із ЄС на виробі, ринком збуту яких були ринки країн-учасниць Митного союзу, адже з приєднанням України до ЗВТ з Євросоюзом Митний союз змушений буде задіяти захисні митні заходи. Проте, як на наш погляд, нинішній спад попиту на світовому ринку, в тому числі і на європейському, забезпечити згадану компенсацію не дозволить, адже в протилежному випадку фірмам Євросоюзу довелося б на декілька років потіснитися на

освоєних ринках і, головне, змиритися з втратою великих прибутків, а простому населенню – із загостренням проблеми зайнятості та зниженням доходів. При цьому ми не можемо не зауважити, що наші побоювання негативних наслідків і ризиків це не той випадок, коли кажуть, що у страху великі очі. Досить було В.Януковичу лише активізувати дії щодо приєднання до Зони вільної торгівлі з ЄС, як країни Митного союзу скоротили імпорту українських виробів. І це в той час, коли і без цього спостерігалося зниження світового попиту на український метал і продукцію хімічної промисловості, які дають лівову частку виручки у твердій валюті. Сьогодні відомо, що після вступу у ЗВТ з ЄС Україні обіцяють надати додаткову квоту на експорт у країни Євросоюзу сталі і труб на суму до одного мільярда доларів США. При цьому, за прогнозами дослідників, очікується скорочення Росією імпорту металу і труб з України майже удвічі, приблизно на 2 млрд. доларів [9, с.32-33].

Не менші ризики і втрати можуть насунутись на Україну внаслідок відмови країн Митного союзу від продукції українських машинобудівників. Скажімо, у 2012 році тільки від експорту продукції машинобудування до Росії Україна отримала 3,5 млрд. доларів і це в той час коли загальна виручка від реалізації продукції машинобудування становила 5,7 млрд. доларів [9, с.33]. І ця загроза, як і попередня, не міфічна. Адже, вже сьогодні навіть флагмани вітчизняного машинобудування такі як «Південмаш», завод імені Малишева, авіаційні підприємства та деякі інші несуть колосальні збитки від скорочення експорту до Росії. Надалі, як нам думається, ці збитки будуть наростати в міру того, як наші партнери форсуватимуть імпортозаміщення. Не треба бути великим стратегом, щоб зрозуміти, коли таке імпортозаміщення в наших партнерів станеться, ми змушені будемо чекати від ЄС замовлень на згадану суму втрат, причому замовлень на вироби, які наші заводи спроможні виробляти вже сьогодні.

Хоча внесок сільського господарства у виробництво ВВП в останні роки коливається в межах 10%, тобто порівняно невеликий, ми не можемо не звернути увагу на ті ризики, які за певних умов можуть мати місце після початку дії Угоди про входження України в Зону вільної торгівлі з Євросоюзом. Справа в тому, що, як свідчить практика наших відносин з ЄС, країни цього об'єднання воліють закуповувати у нас сировину, а не готову та упаковану продукцію, яку сьогодні екпортуємо в країни Митного союзу, і передусім до Росії. Причому країни ЄС не допускають на свої ринки готову продукцію українського харчпрому не тільки через те, що не бажають створювати конкуренцію для своїх виробників, а й тому, що наша продукція виробляється за технологіями, які суперечать євросюзним нормам і правилам. Скажімо, молоко, вироблене у домогосподарствах, стовідсотково не відповідає євросюзним нормативам щодо процесу його руху від корови до переробного підприємства. Маємо на увазі ручне доїння, відсутність системи надійного охолодження при зберіганні і транспортуванні тощо. Таке молоко, змішуючись з тим, яке відповідає санітарним нормам, автоматично робить будь-яку продукцію такою, що цим нормам не відповідає.

Як показав досвід перших років перебування України в Світовій організації торгівлі, вітчизняні виробники сільськогосподарської продукції об'єктивно не спроможні витримати тиск більш розвинутого сільського господарства країн ЄС, тим більше, що останне субсидується значно краще. На підтримку сільськогосподарських виробників і розвиток сільських територій та аграрних ринків ЄС щорічно витрачає щонайменше понад 50 млрд. євро, з яких приблизно 80% ідуть на пряму підтримку виробників, тоді як Україна на підтримку своїх виробників сільськогосподарської продукції в останні роки виділяла в середньому 5-6 млрд. грн. [10, с.57-58]. Вигоди від участі України в Зоні вільної торгівлі за

певних умов можуть отримати лише традиційні експортери зерна, соняшникової олії та деякі інші. За прогнозами, в умовах реалізації Угоди про ЗВТ з ЄС Україна може недоодержати від сільського господарства 1% ВВП [9, с.31].

Не можна не бачити і ще один ризик, який підстерігає наше багатостраждальне сільське господарство в умовах долучення до ЗВТ з ЄС. Щоб компенсувати втрати від зменшення, а можливо і припинення експорту готової продовольчої продукції, аграрії візьмуться нарощувати виробництво та експорт продовольчої сировини, що загрожує подальшим виснаженням наших ґрунтів, адже вже сьогодні сільгоспідприємства заради прибутку не дотримуються навіть елементарних правил щодо збереження (ми не кажемо примноження) родючості ґрунтів. Мінеральні добрива, як правило, не вносяться внаслідок їх дорожнечі, органічні добрива відсутні внаслідок занепаду тваринницької галузі, наукових сівозмін не дотримуються, бо часто сіють кукурудзу по кукурудзі, соняшник по соняшнику, ріпак по ріпаку, сою по сої, оскільки на ці культури поки що є попит на світовому ринку. Не рятує кукурудза по соняшнику і навпаки. Адже кожний селянин знає, що, скажімо, кукурудза і соняшник «безбожно» виснажують наші чорноземи.

Багато хто із тих, що не переймаються можливими ризиками в реальному секторі економіки, великі надії покладають на стрибок в розвитку сфери послуг, частка якої у ВВП коливається в останні роки в межах 57-58%. Мовляв, достатньо приростити на 2-3% сферу послуг і можливі втрати в реальному секторі економіки будуть компенсовані. Щодо таких міркувань, так і хочеться сказати: дав би Бог нашому телятку вовка з'їсти. Ми не заперечуємо того, що за участі в Асоціації і Зоні вільної торгівлі з ЄС сфера послуг може отримати «друге дихання» внаслідок розвитку, скажімо, туристичної галузі і пов'язаної з останньою відповідної інфраструктури. Про таку можливість свідчить досвід Іспанії, в якій після вступу до ЄС розпочався справжній бум у туристичній галузі, а разом з ним, можна сказати, рікою потекла іноземна валюта. Проте в Іспанії розвитку туристичної галузі передували, а інколи йшли поряд щедрої допомоги від ЄС, модернізація та піднесення промисловості і сільського господарства, створення однієї з найбільш розвинутих у Європі автомобільної мережі. На розвиток туристичної галузі в Іспанії працювали і її географічне положення, м'який і теплий клімат і, звичайно, історико-туристична значущість.

Україні поки що ніхто не обіцяє ні щедрої фінансової допомоги у формі субсидій, ні прощення, як це мало місце в Польщі, половини боргу. Натомість у нас, як вже зазначалося, є певні ризики та загрози щодо розвитку реального сектора економіки, які, у випадку перетворення на реальність, неминуче потягнуть за собою і скорочення сфери послуг. На думку окремих аналітиків, від прямого зниження попиту на послуги з боку реального сектора Україна найближчим часом після початку дії Угоди про Асоціацію і Зону вільної торгівлі з ЄС недоотримає понад 14 млрд. доларів ВВП [9, с.37]. Найбільшу частку при цьому дасть скорочення споживання послуг трубопровідного і залізничного транспорту, оскільки Україна змушена буде скорочувати імпорт енергоносіїв з Росії через зупинку підприємств або зниження обсягів виробництва. Крім того, посиляться тенденція до скорочення або навіть припинення прокачування російського газу в країни ЄС. Через скорочення виробництва в реальному секторі зменшиться попит і на автотранспортні послуги та послуги різноманітних обслуговуючих організацій – ремонтних, логістичних, консалтингових, маркетингових тощо. Сумарні втрати ВВП у сфері послуг і реальному секторі можуть становити щонайменше 25 млрд. доларів [9, с.40].

Сказане зовсім не означає, що озвучені нами ризики і загрози зниження виробництва ВВП є фатальними. Їх, як і будь-яких інших, можна або уникнути, або оперативно подолати, якщо процес реалізації Угоди про Асоціацію і Зону вільної торгівлі буде

супроводжуватися виваженими структурними перетвореннями, ефективними антикорупційними заходами, адекватною макроекономічною політикою всередині країни і доброю волею партнерів по ЄС. Те, що ми бачимо в діях нинішнього уряду, налаштовує швидше на песимізм, ніж на оптимізм. Більш як за рік своєї діяльності міністерства та відомства практично ніскільки не просунулися в питанні здійснення продуманих структурних реформ, які б започаткували хоча б виповзання з економічної кризи. Швидше навпаки, здійснено заходи, які обмежать можливості внутрішнього нагромадження капіталу. Маємо на увазі заходи, спрямовані на скорочення доходів населення, яке (скорочення) підштовхне зміну структури внутрішнього попиту. Люди, щоб прохарчуватися і оплатити надвисокі комунальні послуги, змушені будуть знімати гроші з депозитних вкладів і цим спричинять наростання проблем у банківській сфері і зменшать можливості фінансування реального сектора.

І це в той час, коли відомі вчені і практики попереджають, що «головним джерелом, з якого фінансується розвиток так званих ринків, що формуються, були і залишаються внутрішні нагромадження капіталу. Тому формуванню цих нагромаджень повинен надаватися необхідний пріоритет як в макроекономічній політиці, так і в системі мікроекономічних спонукань» [1, с.96]. Сказане зовсім не означає, що не треба залучати максимальний обсяг іноземного капіталу. Досвід Китаю переконує, що іноземні інвестиції, і передусім прямі, можуть забезпечити надходження в країну нових технологій, поліпшення якості управління, розвиток маркетингових послуг та експортну орієнтацію економіки. Проте світ знає і інший досвід. Як пише Г.ж. Колодко, «досвід Польщі, а також інших країн, служить виразним нагадуванням про те, що безконтрольний притік іноземного капіталу часом призводить до надмірної залежності від цього капіталу (особливо в секторі фінансових послуг), що не завжди корисно для довготривалого зростання» [1, с. 96-97]. Іншими словами, іноземні інвестиції – і особливо прямі – залучати треба, але не за будь-яку ціну і не безконтрольно.

Говорячи про можливі ризики і загрози після початку реалізації Угоди про Асоціацію і Зону вільної торгівлі України з ЄС, ми не виключаємо того, що Євросоюз зробить певні конкретні кроки щодо надання фінансової допомоги Україні, як це мало місце з іншими країнами. За підрахунками аналітиків, ЄС може надати пряму кредитну допомогу бюджету з метою компенсації втрат податкових надходжень, може задіяти програми прямої допомоги населенню і малому бізнесу для компенсації зниження реальних доходів, може підштовхнути МВФ до відкриття кредитної лінії для реструктуризації поточних боргів, може в певній мірі збільшити замовлення на деякі вироби, але всі ці компенсації і вливання сягатимуть не більше 12,5 млрд. доларів, а наші втрати ВВП становитимуть 25 млрд. доларів [9, с.40].

А це означає, що керівництво держави вже зараз, до початку реалізації Угоди про Асоціацію і Зону вільної торгівлі з ЄС, повинне розробити програму дій, спрямованих на недопущення економічних втрат. З одного боку, це могли б бути перемовини з ЄС, щодо збільшення компенсації можливих втрат, а з іншого – пошук нових ринків для продукції, яку вже сьогодні можуть виробляти українські підприємства, і паралельно з цим забезпечувати підвищення конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках. Останнє, як відомо, забезпечується передусім інноваційно-інвестиційною діяльністю, на яку у нас немає коштів. Очевидно через це Г.Григор'єв пише, що «сподівання на швидке технологічне оновлення України після її входження до ЄС марні: досвід середземноморських країн-членів демонструє збереження суттєвого відставання в технологічному розвитку від «локомотивів» ЄС – Німеччини та Франції. Формат

інтеграції, обраний Україною відображає збереження та закріплення сировинної складової експорту як базової» [11, с.63]. З огляду на сказане, керівництву нашої держави, та й усім нам, нічого іншого не залишається, як діяти за принципом: на Бога надійся, а сам не зивай. Про це слід пам'ятати і відповідно діяти ще й тому, що Євросоюз – це не просто добрий дядя, а партнер, який має певний інтерес щодо входження України в європейське інтеграційне об'єднання. На сьогодні найбільш виразними та зрозумілими, на наш погляд, є інтерес до України як потенційно великого ринку збуту товарів та закупівлі дешевої сировини і як можливість розширення євросоюзом своїх кордонів на схід в умовах боротьби за поділ сфер впливу. Але це вже інша тема дослідження.

Висновки. Світовий і вітчизняний досвід переконують, що досягнення відчутних результатів у розвитку реального сектора економіки та сфери послуг Україна може отримати завдяки активній участі у світових та регіональних інтеграційних об'єднаннях, в тому числі в ЄС. Проте будь-яка інтеграція за певних умов може спричинити ризики та загрози національній економіці. Щоб їх уникнути, держава повинна їх розуміти і діяти на випередження шляхом посилення конкурентоспроможності своїх товарів на регіональному та світовому ринках, а також шляхом активізації перемовин щодо компенсації отриманих збитків.

Список використаної літератури

1. Колодко Г.ж. Глобализация, трансформация, кризис – что дальше?/Г.ж. Колодко. – М.: Магістр, 2012. – 176с.
2. Булана О. Державна підтримка підприємств реального сектора економіки в Україні в умовах її інтеграції у СОТ і ЄС/ О. Булана//Економіка України. – 2011. – №2. – С.68-78.
3. Власик О.С.Фінансові аспекти розширення ринків збуту та стимулювання розвитку внутрішнього ринку в умовах запровадження зони вільної торгівлі з ЄС/ О,С. Власик// Фінанси України. – 2014. №4. – С.46-60.
4. Бурлай Т.В. Актуальні проблеми зайнятості в новоінтегрованих країнах ЄС: уроки для України / Т.В. Бурлай // Економіка і прогнозування. – 2012. – №2. – С.71-85.
5. Шубравська О.В. Інтеграційні перспективи України: перспективи і ризики для аграрного сектору / О.В. Шубравська, К.О. Прокопенко // Економіка України. – 2014. – № 1. – С.63-73.
6. Гасанов С.С. Напрями формування фіскальної політики в аспекті асоціації України з ЄС/ С.С. Гасанов, В.П. Кудряшов, Р.Л. Балакін// Фінанси України. – 2014. - №1. – С. 22-38.
7. Голуб А. Патологическая анатомия Евросоюза /А. Голуб// Пульс.- 2013. – №7. – С.2 – 46.
8. Колодко Г.ж. Глобалізація і перспективи розвитку постсоціалістичних країн. – К.: «Основні цінності», 2002. – 248с.
9. Новицький А. Дорога на Брюссель / А.Новицький // Пульс. – 2013. - №8. – С. 5-40.
10. Осташко Т. Ризики для сільського господарства від встановлення зони вільної торгівлі з ЄС/ Т. Осташко // Економіка України. – 2011. – №3. – С.57-69.
11. Григор'єв Г.С. Місце України в європейській системі розподілу праці /Г.С. Григор'єв// Конвергенція економік України та Європейського союзу: проблеми і перспективи: [зб.наук.пр.]. К., 2012. – С.62-69.

Одержано редакцією 15.02.2015

Прийнято до публікації 25.02.2015

Аннотация. Кукурудза И. И. Экономическая интеграция Украины в ЕС: необходимость, преимущества и возможные риски. Исследована и аргументирована целесообразность участия Украины в региональных интеграционных объединениях, в том числе и в ЕС. Обращено внимание на риски и угрозы, которые могут возникнуть при реализации Соглашения об ассоциации и зоне свободной торговли с ЕС. Предложены

меры, осуществление которых позволит избежать негативных последствий и получить от евроинтеграции высокий социально-экономический эффект.

Ключевые слова: *европейская экономическая интеграция Украины, необходимость экономической интеграции, риски и угрозы, зона свободной торговли, ассоциация.*

Annotation. Kukurudza I. I. The economic integration of Ukraine into the EU: the need, benefits and possible risks. *Expediency of participation of Ukraine in regional integration associations is investigated and argued. The conditions and opportunities of Ukraine's integration into the EU are displayed. Attention is drawn to the risks and threats that may arise in the implementation of the Association Agreement and free trade zone with the EU. Measures realization of that will allow avoiding negative consequences and getting a high socio-economic effect from eurointegration are offered.*

Keywords: *European economic integration of Ukraine, the need for economic integration, risks and threats, the free trade zone, the Association.*